

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 24.9.2008
KOM(2008) 588 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE
RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU**

**EVROPSKÝ STRATEGICKÝ RÁMEC PRO MEZINÁRODNÍ
VĚDECKOTECHNICKOU SPOLUPRÁCI**

**SDĚLENÍ KOMISE
RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU**

**EVROPSKÝ STRATEGICKÝ RÁMEC PRO MEZINÁRODNÍ
VĚDECKOTECHNICKOU SPOLUPRÁCI**

Toto sdělení představuje evropský strategický rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci. Dále se zabývá konkrétními prvky této spolupráce v oblasti informačních a komunikačních technologií (IKT).

Zvýšením úsilí v oblasti výzkumu a usnadněním využívání nových technologií může Evropa účinněji a účelněji reagovat na velké společenské výzvy dnešní doby. Prohloubení Evropského výzkumného prostoru (EVP) cestou větší integrace a přeshraniční koordinace investic a činností ve výzkumu přispěje ke zvýšení konkurenceschopnosti Evropy a její přitažlivosti pro investory v oblasti výzkumu a inovací. Celosvětová podpora evropských IKT jakožto hlavní hnací síly socio-ekonomického rozvoje rovněž přispěje k agendě pro růst a zaměstnanost¹. Prohloubení EVP by mělo být doprovázeno jeho rozšířením prostřednictvím posílené spolupráce s mezinárodními partnery.

Klíčový strategický cíl mezinárodní vědeckotechnické spolupráce a všeobecná dostupnost IKT

Globalizace se zrychluje, což má vliv na způsob, jakým vytváříme, sdílíme a využíváme znalosti. Hlavní globální problémy, jako jsou změny klimatu, chudoba, infekční choroby, ohrožení dodávek energie, potravin a vody, bezpečnost občanů, bezpečnost sítí a digitální propast, zdůrazňují potřebu účinné, globální vědeckotechnické spolupráce, jež by podpořila udržitelný rozvoj.

Sedmý rámcový program pro výzkum (7. RP) zohledňuje tuto potřebu v tom smyslu, že je otevřený účasti třetích zemí a obsahuje několik nových nástrojů na podporu mezinárodní spolupráce. 7. RP však představuje pouze zlomek celkového evropského výzkumu; většinu investic do výzkumu provádějí členské státy. Pouze posílením partnerství mezi členskými státy a Evropským společenstvím (ES) může mezinárodní vědeckotechnická spolupráce EU účinně přispívat ke stabilitě, bezpečnosti a prosperitě ve světě². Stejně tak je potřebná lepší spolupráce na podporu cílů evropské politiky a evropských technologií v celosvětovém měřítku. V tomto sdělení je stanoven evropský rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci na podporu strategie, která se opírá o nové dlouhodobé partnerství mezi členskými státy a ES. Navrhují se v něm rovněž způsoby, jak zlepšit nástroje spolupráce se strategickými partnery. Hlavním cílem je přispět ke globálnímu udržitelnému rozvoji a podpořit špičkovou vědeckou a technickou úroveň v Evropě, která má stále větší význam pro hospodářskou konkurenceschopnost v době, kdy společnosti EU stále častěji čelí konkurenci z rozvíjejících se ekonomik.

¹ Podíl EU na světovém obchodu se zbožím a službami IKT činí více než 15 %. Zboží IKT tvoří také významný podíl na celkovém obchodu mezi EU a jejími hospodářskými partnery. Představuje 10,2 % celkového vývozu mimo EU a 14,4 % veškerého vývozu.

² Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy (KOM(2007) 161 ze dne 4. 4. 2007).

Tento navrhovaný evropský rámec obsahuje několik základních zásad a pokyny k opatřením. Opatření tohoto rámce posílí veřejné a soukromé subjekty Evropy při komunikaci s partnery a konkurenty kdekoli na světě. Navrhovaný rámec přispěje k volnému oběhu znalostí („pátá svoboda EU“) na globální úrovni, k celosvětovému zvýšení prestiže Evropy v oblasti vědy a techniky a k rozšíření know-how Evropy v oblasti IKT ve světě. Evropský výzkumný prostor jako prostor otevřený světu tak bude mít globální význam a zvýší konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém hospodářství.

Opatření tohoto rámce:

- zlepší koordinaci činností členských států a ES zaměřených na posílení strategické vědeckotechnické spolupráce a dialogů o informační společnosti s klíčovými partnery na celém světě;
- povedou k další součinnosti mezi orgány veřejné správy, průmyslem a občanskou společností, aby byla opatření EU v těchto politických oblastech ještě účinnější;
- usnadní přístup ke znalostem, zdrojům a trhům na celém světě;
- kladně ovlivní mezinárodní vědeckotechnický program, neboť sdružují zdroje s cílem dosáhnout kritického množství a zdůrazňují demokratické hodnoty v globální informační společnosti, zejména svobodu projevu a právo na přístup k informacím³;
- zlepší rámcové podmínky pro mezinárodní výzkum a podpoří evropský model konvergence s cílem zvýšit účinnost politik v oblasti informační společnosti;
- usnadní evropským výzkumným pracovníkům a vysokým školám spolupráci s nejlepšími vědci a v nejlepších výzkumných infrastrukturách na světě;
- posílí postavení evropského průmyslu na světovém trhu v oblasti elektronických komunikací a jiných pokročilých technologií.

Toto sdělení reaguje na závěry Rady z února 2008 a je jednou z pěti iniciativ Komise navazujících na veřejné diskuse o budoucnosti EVP⁴ a o globalizaci informační společnosti⁵. Toto sdělení dále odpovídá závěrům světového summitu o informační společnosti (SSIS) z roku 2005⁶.

³ Ve svém sdělení ze dne 27. 4. 2006 – „Směrem ke globálnímu partnerství v informační společnosti“ Komise vyzvala společnosti, aby vypracovaly kodex chování týkající se zneužívání IKT k omezení svobody projevu. Tato výzva přijmout opatření dosud nebyla podpořena.

⁴ Mezi 11. červnem a 1. říjnem 2007 proběhla veřejná konzultace o strategii EU pro mezinárodní spolupráci v oblasti IKT.

⁵ SEK(2008) 430 ze dne 2. 4. 2008.

⁶ Evropský parlament ve svém usnesení o informační společnosti (2004/2204) „vyzývá Unii a členské státy, aby uvážily SSIS jako prostředek urychlení spolupráce v tradičním geografickém či historickém rámci (...) a navázání nové spolupráce se vzdálenějšími rozvojovými zeměmi“. Ve svém usnesení o fóru o dozoru nad internetem (B6-/2008) Parlament vyzývá příslušné „instituce EU, aby zohlednily tuniskou agendu při své legislativní činnosti“.

1. ZÁSADY EVROPSKÉHO STRATEGICKÉHO RÁMCE PRO MEZINÁRODNÍ VĚDECKOTECHNICKOU SPOLUPRÁCI A NOVÁ PARTNERSTVÍ V OBLASTI INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Rozšíření EVP a jeho větší otevřenost světu

Špičková úroveň ve výzkumu je výsledkem konkurence mezi výzkumnými pracovníky, především výsledkem soupeření a spolupráce nejlepších z nich.

Základním způsobem, jak toho dosáhnout, je přeshraniční spolupráce mezi veřejnými orgány, agenturami pro financování výzkumu, veřejnými a soukromými výzkumnými ústavy a vysokými školami. Tento způsob spolupráce je samotným základem EVP. Ve stále globalizovanějším vědeckém prostředí by se měl Evropský výzkumný prostor rozšířit a měl by zahrnovat i naše sousedy. Je třeba podporovat a usnadňovat spolupráci s významnými mezinárodními partnery.

Zajištění soudržnosti politik a provázanosti programů

Výzkum se neprovádí ve vakuu. Přispívá k obecnějším společenským cílům a je těmito cíli ovlivňován.

Evropská strategie pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci by se měla stát základem nejdůležitějších politických cílů EU, např. boje proti změnám klimatu, překlenutí digitální propasti, zajištění udržitelnosti dodávek energie, biologické rozmanitosti a ekosystémů i dosažení rozvojových cílů tisíciletí. Větší soudržnost mezi výzkumnými činnostmi a dalšími politikami a finančními nástroji zvýší dopad a vliv vědy a techniky na tyto politiky.

Podpora strategické vědeckotechnické spolupráce s klíčovými třetími zeměmi

Evropa nemůže spolupracovat se všemi zeměmi ve všech oblastech.

Výzkumná témata a partnery ze třetích zemí je třeba vybírat. Je nutné zajistit kritické množství zdrojů na podporu dané volby. Spolupráce s vědecky rozvinutými partnerskými zeměmi se bude samozřejmě lišit od způsobu spolupráce se zeměmi, které svou vědeckou základnu rozvíjejí; avšak oba typy spolupráce jsou potřebné. Účinná strategie mezinárodní spolupráce vyžaduje dlouhodobé závazky ze strany ES a členských států a nový přístup ke společnému stanovování prioritních výzkumných oblastí spolupráce s klíčovými třetími zeměmi.

Evropský výzkumný prostor vytvářený členskými a přidruženými státy znázorňuje možnosti těsné spolupráce mezi zeměmi. Pokud skupiny zemí určité zeměpisné oblasti (např. ASEAN, Africká unie) mají zájem o vědeckotechnickou spolupráci s ES a pokud tak lze nejlépe dosáhnout kritického množství v oblasti vědy a techniky k řešení klíčových globálních úkolů, je třeba dát přednost meziregionálnímu přístupu.

Ve vyspělých oblastech technologií, jako jsou IKT, by se geografické a odvětvové priority spolupráce ve výzkumu měly opírat o společné návrhy z průmyslu, akademické obce a výzkumných ústavů, např. ze strategických plánů výzkumu evropských technologických platforem, dialogů o informační společnosti a v rámci dalších dvoustranných a regionálních kontaktů. Tím by se usnadnilo zapojení partnerů ze třetích zemí do výzkumných prací již od počátečního stadia.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat sjednocení odlišných norem mezi zeměmi, neboť tyto normy představují často překážku pro šíření informačních a komunikačních technologií a mohou omezovat propojení a interoperabilitu.

Zvýšení přitažlivosti Evropy jako partnera pro výzkum

Aby se udržela špičková úroveň ve výzkumu a vytvořily vazby mezi pracovníky ve výzkumu a výzkumnými ústavy v Evropě i po celém světě, musí být Evropa jako partner pro výzkum přitažlivá. Pro dosažení tohoto cíle potřebujeme přiměřené konkurenční a institucionální financování výzkumu, infrastruktury na světové úrovni, větší mobilitu výzkumných pracovníků v Evropě i mimo Evropu a vhodné předpisy v oblasti práv duševního vlastnictví.

Mezinárodní vědeckotechnická spolupráce nabývá v následných rámcových programech stále více na významu a vytvoření Evropské rady pro výzkum posílilo dobré jméno Evropy v souvislosti s vysokou úrovní hraničního výzkumu. Práce Evropského strategického fóra pro výzkumné infrastruktury (ESFRI) vyvolala zájem po celém světě a mezinárodní partneři vyjádřili svou ochotu spolupracovat.

Otevřený EVP je nejlepší cestou, jak učinit evropskou vědu a techniku celosvětově přitažlivější. V konečném důsledku závisí úspěch EVP na dostupnosti vysoce kvalifikovaných výzkumných pracovníků, kteří mohou podpořit rozvoj konkurenceschopné znalostní ekonomiky. Výzkumní pracovníci, kteří získali vzdělání jak v Evropě, tak ve třetích zemích, nebo kteří jsou vzájemně ve spojení prostřednictvím sítí, se stanou vyslanci pro mezinárodní spolupráci.

Vytvoření partnerství v oblasti regulace informační společnosti, která budou zaměřena na výsledky

Prvním krokem bude zaměřit stávající politický dialog více na výsledky, a to včasným rozpoznáním priorit spolupráce v oblasti právních předpisů a společného výzkumu. Tento dialog by se měl v případě potřeby rozšířit na sbližování odvětví telekomunikací a médií. Dialogy mezi podniky (např. „Business Round Tables“) a dialogy mezi spotřebiteli by měly být rovněž zaměřeny na výsledky.

Mezi priority spolupráce v oblasti právních předpisů patří podpora zřízení nezávislých a účinných regulačních orgánů, nediskriminační přidělování omezených zdrojů, veřejně dostupná kritéria pro přidělování licencí a transparentní výběrová řízení, nediskriminační a nákladově efektivní propojení a využívání otevřených technologií. Mělo by se posílit sledování nesazebních a regulačních překážek, které musí překonávat podniky EU na trzích ve třetích zemích.

Společná činnost Evropského společenství a členských států

Budou-li členské státy a ES v rámci EU i na mezinárodní úrovni spolupracovat, dosáhnou mnohem lepších výsledků. Co platí pro politické oblasti, jako je životní prostředí či energie, platí rovněž pro výzkum a politiku informační společnosti.

Taková spolupráce zvýší přitažlivost evropského výzkumu a pomůže vytvořit lepší podmínky pro investice a akvizice na klíčových trzích. Lepší koordinace odpovídá rovněž zájmu mnoha mezinárodních partnerů, kteří se chtějí učit z našeho regulačního přístupu např. v oblasti

konvergence. Spojení našeho úsilí zároveň způsobí, že Evropa bude mít v oblasti výzkumu a informační společnosti lepší hospodářské zpravodajství z klíčových zemí a regionů.

Členské státy a ES musí společně stanovit své prioritní oblasti výzkumu se třetími zeměmi, aby koordinované iniciativy a opatření přinesly co největší užitek.

Projekt Mezinárodního termonukleárního experimentálního reaktoru (ITER) ve velké míře ukazuje, čeho lze dosáhnout, jestliže existuje politická vůle spolupracovat na mezinárodní úrovni a jestliže se sdruží zdroje. Také v menším měřítku však existuje mnoho příkladů toho, jak velký vliv mají koordinované evropské programy výzkumu a společné financování, např. Evropská iniciativa v oblasti zemědělského výzkumu pro rozvoj.

Soudržnější využívání zdrojů členských států a ES v mezinárodní vědeckotechnické spolupráci přispěje k dosažení kritického množství, které je potřebné pro účinnou reakci na stále globálnější politické výzvy.

Posílené partnerství mezi ES a evropskými mezivládními iniciativami (např. EUREKA a COST) a výzkumnými organizacemi, jako je EIROforum⁷ a jeho jednotliví členové, může ke splnění tohoto cíle rovněž znatelně přispět.

Dobře koordinovaná a účinně zprostředkovaná strategie mezinárodní vědeckotechnické spolupráce umožní Evropě vyjadřovat se k důležitým globálním úkolům „jednohlasně“ a přispěje k tomu, aby se EU mohla účinněji podílet na stanovování programů na mezinárodních fórech, jako je OECD, a zejména na fórech OSN, např. UNESCO, WHO a ITU.

2. POKYNY K OPATŘENÍM, KTERÁ MAJÍ EVP VÍCE OTEVŘÍT SVĚTU

Blízké a dlouhodobé partnerství mezi členskými státy navzájem a mezi členskými státy a ES, které vychází z výše uvedených zásad, je zásadním předpokladem pro to, aby EVP plně rozvinul svůj mezinárodní potenciál.

Pro úspěch tohoto partnerství má zásadní význam sdílení cílů, formulování a provádění společných evropských výzkumných programů a postojů vůči třetím zemím a na mezinárodních fórech, vykonávání společných činností a sdílení úsilí a zdrojů.

V rámci tohoto procesu probíhá výměna informací do Evropy i z Evropy. Upoutává výzkumné pracovníky z celého světa a zvyšuje rovněž potenciál evropských technologií na světových trzích, např. v oblasti IKT.

Pro dosažení co nejlepších výsledků je nezbytné uskutečnit následující návrhy jak na úrovni ES, tak na úrovni členských států, a také v těsné spolupráci se třetími zeměmi. Pro urychlení tohoto procesu je nutný vhodný institucionální rámec.

⁷ EIROforum zahrnuje Evropskou organizaci pro jaderný výzkum, Evropskou dohodu o vývoji jaderné syntézy, Evropskou laboratoř pro molekulární biologii, Evropskou kosmickou agenturu, Evropskou jižní observatoř, Evropské zařízení pro synchrotronové záření, Institut Laue-Langevin.

2.1. Posílení mezinárodního rozměru EVP

• Začlenění sousedních států EU do EVP

Přidružení k 7. RP představuje nejintenzivnější způsob spolupráce na úrovni Společenství. Možnost, že se sousední země mohou v rámci evropského partnerství podílet na určitých politikách a programech ES včetně 7. RP je významnou součástí evropské politiky sousedství⁸.

Téměř všechny země západního Balkánu jsou nyní přidruženy k 7. RP. Také země sousedící s EU na jihu a na východě mají možnost přidružení. Rozšíření zeměpisného rozsahu EVP na partnerské země evropské politiky sousedství významně přispěje k plnění politických cílů EU ve vztahu k těmto zemím, zejména vytvářením udržitelné hospodářské prosperity. Proces přidružování bude probíhat postupně, případ od případu, přičemž se zohlední vnitřní vědeckotechnické kapacity, stávající a potenciální úroveň spolupráce a oboustranné zájmy ES a partnerských zemí evropské politiky sousedství. V zemích evropské politiky sousedství je třeba věnovat zvláštní pozornost podpoře mezinárodní spolupráce v oblasti IKT, jednak z důvodu jejich snahy přijmout modely EU a jednak z toho důvodu, že některé z těchto zemí představují významný trh pro technologické společnosti EU.

S cílem podpořit intenzivnější vědeckou spolupráci s těmito zeměmi a připravit přidružení k 7. RP zahájí ES prostřednictvím evropského nástroje sousedství a partnerství a cílených opatření 7. RP (např. specifické akce v rámci mezinárodní spolupráce) iniciativy v oblasti budování vědeckých a technických kapacit a spolupráce ve výzkumu.

Politický dialog s těmito zeměmi je důležitý. Dvoustranné dohody v oblasti vědy a techniky mezi ES a některými z těchto zemí (např. Egyptem, Marokem, Tuniskem a Ukrajinou) tvoří vhodný základ takového dialogu. Kromě toho bude zahájen dvoustranný politický dialog o vědě a technice se zeměmi, které projeví zvláštní zájem o přidružení k 7. RP, které však neuzavřely dvoustrannou dohodu s ES v oblasti vědy a techniky.

Nedávno zahájené projekty 7. RP INCO-Net podporují regionální platformy pro politický dialog v oblasti vědy a techniky a stanovování priorit na meziregionální úrovni. Tyto projekty umožňují členským státům a partnerským zemím evropské politiky sousedství, aby společně určovaly budoucí priority výzkumu a koordinovaná opatření.

Rusko jako sousední země s významnými vědeckými a technickými kapacitami je již nyní důležitým partnerem, který dal jasně najevo, že pro něj EU představuje v oblasti vědeckotechnické spolupráce dlouhodobě prioritního partnera. Obě strany na zasedání Rady pro trvalé partnerství EU-Rusko ve složení pro výzkum v květnu 2008 uznaly, že by vědeckotechnická spolupráce Ruska a EU mohla být posílena dohodou o přidružení k rámcovému programu. To by přispělo k vytvoření společného prostoru mezi EU a Ruskem pro výzkum a vzdělávání, včetně kulturních aspektů. Možnost přidružení k rámcovému programu je však třeba vidět v širším kontextu vztahů mezi EU a Ruskem a nové dohody EU-Rusko, o níž se začalo jednat na vrcholné schůzce mezi EU a Ruskem v červnu 2008.

Členské státy a Komise by měly:

⁸ KOM(2006) 724 v konečném znění ze dne 4.12.2006, Rada Evropské unie, 10657/07 ze dne 18. 6. 2007.

- zajistit koordinované a/nebo komplementární provádění vědeckých a technických priorit, které byly stanoveny v různých politických rozhovorech s partnerskými zeměmi evropské politiky sousedství s cílem usnadnit případné přidružení k 7. RP;
- rozvíjet regionální dialogy o otázkách informační společnosti;
- podporovat evropské regulační zásady prostřednictvím lepších synergií s evropskými regulačními orgány.

Evropská komise by měla:

- s ohledem na jejich případné přidružení k 7. RP zahájit politický dialog s partnerskými zeměmi evropské politiky sousedství, které o to projeví zájem, ale které dosud neuzavřely dvoustrannou dohodu s ES v oblasti vědy a techniky;
- urychlit šíření osvědčených postupů a sblížení politik v zemích evropské politiky sousedství tím, že těmto zemím postupně zpřístupní program na podporu politiky IKT v rámci programu pro konkurenceschopnost a inovace (CIP).

• Podpora strategické spolupráce s klíčovými třetími zeměmi stanovením zeměpisného a tematického zaměření

Členské státy a ES se účastní mnoha činností v oblasti spolupráce ve výzkumu se třetími zeměmi. Jelikož však na evropské úrovni neexistuje společná strategie, docházelo při spolupráci k překrývání, což vedlo k plýtvání zdroji a snižování účinku⁹.

Pokud existuje společný zájem a oboustranný užitek, pokud jsou v oblasti vědy a techniky k dispozici lidské zdroje a kapacity vysoké kvality a pokud je z hlediska mezinárodních závazků potřebná kolektivní reakce, je koordinovanější přístup jak v zájmu Evropy, tak v zájmu partnerských třetích zemí. ES a členské státy by proto měly společně stanovit strategické priority pro vědeckotechnickou spolupráci s klíčovými třetími zeměmi a tyto priority soudržně sledovat.

Jsou-li partnerskými zeměmi průmyslově vyspělé země či hlavní rozvíjející se ekonomiky, měly by se priority koordinované vědeckotechnické spolupráce zaměřovat na oblasti společného zájmu, které k řešení globálních vědeckotechnických a společenských problémů vyžadují rozsáhlé mezinárodní úsilí. Jelikož ve vědě a technice na mezinárodní úrovni přetrvává mezi členskými státy EU a třetími zeměmi silná konkurence, je třeba nalézt vyvážený vztah mezi spoluprací a konkurencí. V tomto ohledu je třeba upřednostnit rozvoj společných infrastruktur, hraniční a předkonkurenční výzkum a výzkumné činnosti vedoucí k vytvoření společných nebo kompatibilních norem pro usnadnění přístupu na trh. Zejména v oblasti IKT by spolupráce ve výzkumu měla řešit otázku odlišných norem, které často představují překážku pro šíření technologií a mohou omezovat propojení a interoperabilitu. Spolupráce ve výzkumu by se měla zaměřit rovněž na oblasti, které jsou v zájmu konkurenceschopnosti podniků EU, přičemž je třeba dbát na to, aby užitek nebyl ohrožen např. nedostatečnou ochranou duševního vlastnictví.

⁹ Zpráva CREST 1207/07 ze dne 13. 12. 2007.

Jsou-li partnerskými zeměmi rozvojové země, měla by být spolupráce ve výzkumu sladěna s politikami rozvojové spolupráce a rozvojovými cíli tisíciletí¹⁰. Určité oblasti výzkumu jsou obzvlášť důležité, např. zajištění udržitelných dodávek čisté vody, potravin a energie, boj proti infekčním chorobám, omezení následků změny klimatu, zmenšení digitální propasti a snížení ohrožení biologické rozmanitosti a ekosystémů na souši i v moři. Kromě projektů vědeckotechnické spolupráce musí mezinárodní spolupráce s rozvojovými zeměmi zahrnovat také budování vědeckotechnických kapacit (např. infrastruktury, lidské zdroje, strategie výzkumu, sítě vědeckých pracovníků a výzkumných ústavů). Výzkumní pracovníci v těchto zemích tak mohou přispívat k řešení místních, regionálních a globálních problémů a k hospodářskému a sociálnímu rozvoji. Lepší výzkumné kapacity povzbudí rovněž výzkumné pracovníky k účasti na mezinárodní hospodářské soutěži v oblasti špičkové vědecké úrovně a zvýší jejich motivaci i nadále provádět své výzkumné činnosti v rozvojových zemích.

V Africe zaměří ES a členské státy své úsilí na provádění společného strategického partnerství EU-Afrika schváleného na lisabonském summitu v roce 2007¹¹. Zvláštní partnerství Afrika-EU v oblasti vědy, informační společnosti a vesmíru vychází z uznání skutečnosti, že věda, technika a inovace jsou zásadní pro vymýcení chudoby, omezení nálezů a podvýživy, zastavení poškozování životního prostředí a budování udržitelného zemědělství a hospodářského růstu v Africe. Překonání vědecké a digitální propasti má zásadní význam pro to, aby Afrika našla sama odpovědi na tyto výzvy.

Budování kapacit obecně spadá do oblasti rozvojové politiky a jejího financování, proto musí být soudržnost a komplementarita vědeckých a technických nástrojů s jinými nástroji a programy vnější politiky a pomoci posílena jak na úrovni Společenství¹², tak na úrovni členských států. Pokud s tím budou dané třetí země souhlasit, mělo by se podpořit cílené využití těchto nástrojů a programů k budování vědeckotechnických kapacit. Kromě toho je třeba usilovat o komplementaritu s jinými financujícími orgány, včetně mezinárodních finančních institucí, a globálními výzkumnými iniciativami (např. s Poradní skupinou pro mezinárodní zemědělský výzkum). Předpokladem je zvyšování povědomí politických činitelů v rozvojových zemích o významu vědy a techniky pro lepší kvalitu života. Zvláštní pozornost je třeba věnovat podpoře rovnosti žen a mužů a úloze investic soukromého sektoru do vědy a techniky v rozvojových zemích.

Členské státy a ES musí provádět strategické priority v oblasti výzkumu soudržně a koordinovaně. V současné době spolupracují jednotlivé členské státy se třetími zeměmi na základě dvoustranných dohod a národních programů. ES rovněž podporuje strategickou spolupráci s klíčovými třetími zeměmi, zejména v rámci dvoustranných dohod s ES v oblasti vědy a techniky¹³. Tyto dohody byly v rámci 7.RP posíleny zvláštními nástroji k jejich provádění a na podporu cíleného přístupu (jedná se např. o specifické akce v rámci mezinárodní spolupráce a koordinované výzvy). Sdílení informací o plánovaných iniciativách v rámci těchto dohod umožňuje užší koordinaci mezi ES a členskými státy.

Namísto stále rostoucího počtu dvoustranných dohod ES v oblasti vědy a techniky by byl výhodnější meziregionální přístup k seskupením zemí (např. ASEAN, Africká unie). Ovšem

¹⁰ SEK(2008) 434, Rada EU 9907/08 ze dne 27.5.2008.

¹¹ ec.europa.eu/development/eu-africa-summit-2007

¹² Jsou to: nástroj předvstupní pomoci (NPP), Evropský rozvojový fond (ERF), nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI), evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI).

¹³ www.ec.europa.eu/research/inco

tento meziregionální dialog v oblasti vědy a techniky může být účinný jen tehdy, existuje-li regionální struktura, která je schopna zajistit koordinaci s daným seskupením zemí nebo v jeho rámci a která je schopná hrát klíčovou úlohu při určování vědeckých a technických priorit a financování výzkumu. Dlouhodobě může takový politický dialog vést k meziregionálním dohodám v oblasti vědy a techniky. Stávající projekty 7. RP INCO-Net jsou základním kamenem těchto meziregionálních platform a znamenají také novou koncepci pro účast členských států a třetích zemí na stanovování budoucích prioritních oblastí vědy a techniky.

Nejsou-li plnohodnotné dvoustranné nebo meziregionální dohody s ES v oblasti vědy a techniky oprávněné, ES zajistí, aby byly specifické aspekty vědy a techniky ve všech dohodách o partnerství a spolupráci uzavřených mezi ES a jeho členskými státy se třetími zeměmi posíleny.

Členské státy a Komise by měly:

- společně stanovit a schválit priority vědeckotechnické spolupráce s klíčovými partnerskými třetími zeměmi, kde spolupráce přinese Evropě jednoznačný prospěch při řešení hlavních globálních výzev, a provádět společné iniciativy, a to pokud možno v souladu s koncepcí uvedenou ve sdělení Komise „Cesta ke společnému plánování výzkumu: spolupráce při účinnějším řešení společných úkolů“¹⁴, a pokud jde o IKT a politiku v oblasti médií, v akčním plánu týkajícím se iniciativy i2010¹⁵;
- sdílet dosažené zkušenosti a iniciativy plánované v rámci dvoustranných dohod v oblasti vědy a techniky a podporovat efektivní síť poradců ES a členských států v oblasti vědy, IKT a médií v delegacích ES a na velvyslanectvích členských států ve třetích zemích;
- zajistit, aby mezinárodní vědeckotechnická spolupráce a rozvojové politiky byly soudržné a aby se finanční mechanismy na úrovni ES (prostředky RP a nástroje vnější politiky a pomoci) a na úrovni členských států vzájemně doplňovaly;
- posílit spolupráci mezi EU a Africkou unií v oblasti vědy a techniky prováděním společného strategického partnerství EU-Afrika a akčního plánu, zejména 8. partnerství v oblasti vědy, informační společnosti a vesmíru; to si vyžádá jak zdroje ES a členských států, tak aktivní účast Komise Africké unie, regionálních hospodářských společenství a příslušných veřejných i soukromých zúčastněných stran.

Evropská komise by měla:

- provádět kontrolu jednotlivých nástrojů 7. RP, aby zajistila plnou realizaci jejich potenciálu k podpoře strategické spolupráce s klíčovými třetími zeměmi;
- zintenzívnit vědeckotechnickou spolupráci, včetně v oblasti IKT, na úrovni regionálních seskupení zemí (např. ASEAN, Africká unie), rozvíjet politický dialog s vhodnými regionálními strukturami a případně vyjednat meziregionální dohody v oblasti vědy a techniky;

¹⁴ KOM(2008) 468 v konečném znění, 15. 7. 2008.

¹⁵ KOM(2005) 229 v konečném znění, 1. 6. 2005.

- vyzvat třetí země, aby začlenily budování vědeckých a technických kapacit, včetně aspektu rovnosti žen a mužů a využívání IKT do svých národních a regionálních orientačních programů pro fondy vnější pomoci a programy spolupráce ES.
- i nadále poskytovat technickou pomoc třetím zemím v oblasti politiky týkající se informační společnosti, a to na základě zkušeností získaných z takových programů pomoci a zeměpisně zaměřených projektů, jako jsou the @LIS for Latin America, EUMEDIS pro evropsko-středomořskou oblast a EU-Asie v oblasti IKT pro Asii.

2.2. Zlepšení rámcových podmínek pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci

• Řešení vědeckých úkolů s pomocí globálních výzkumných infrastruktur

Významnou oblastí vědy, která má globální rozměr a která je obzvlášť vhodná pro mezinárodní spolupráci, je společný rozvoj a využívání výzkumných infrastruktur. Mnoho vědeckých a technických disciplín potřebuje značné investice do infrastruktury, pokud má být dosaženo významného vědeckého pokroku.

Existuje dost dobrých příkladů účinné spolupráce mezi členskými státy, ES, mezivládními výzkumnými organizacemi a třetími zeměmi při vývoji výzkumných infrastruktur (např. GEOSS, GEANT). GEANT, vysokokapacitní a vysokorychlostní komunikační síť propojující evropské národní sítě pro výzkum a vzdělávání, byla původně propojena s výzkumnými sítěmi v průmyslově vyspělých zemích (Severní Amerika a Japonsko). V současné době nově propojuje Čínu, Indii, Latinskou Ameriku, jihovýchodní Asii, severní Afriku, Střední Východ a Balkán. Toto rozšíření slouží výzkumným a vzdělávacím společenstvím v různých regionech světa a v mnoha oblastech umožnilo platformy pro spolupráci i za hranice těchto regionů a také s Evropou. Tyto iniciativy budou v následujících letech dále rozšiřovány jak z hlediska časového, tak z hlediska zeměpisného pokrytí a obsahu.

Přesto je pro společný rozvoj globálních výzkumných infrastruktur, včetně elektronických infrastruktur, nutný strukturovanější přístup. V Evropě učinilo první kroky tímto směrem fórum ESFRI¹⁶, když sestavilo evropský plán nových výzkumných infrastruktur, které již mají globální charakter nebo které se mohou globálními stát.

Na mezinárodní úrovni pokračují diskuse o globálních projektech výzkumných infrastruktur, pro které je nezbytná mezinárodní spolupráce při jejich realizaci v různých disciplínách či výzkumných oblastech (např. LIFEWATCH k biologické rozmanitosti, integrovaný systém pro sledování cyklu uhlíku a mezinárodní radioteleskop „Square Kilometer Array“)

V odvětví IKT podporuje ES spolu s USA, Austrálií a Japonskem globální výzkumný program pro důvěryhodné infrastruktury, který obsahuje rovněž sdílení zkušeností a osvědčených výzkumných postupů, aby se zvýšila odolnost stávajících i budoucích sítí a infrastruktur.

Členské státy a Komise by měly:

- podporovat mezinárodní spolupráci ve velkokapacitních výzkumných infrastrukturách, aby se pokud možno usnadnilo sdílení nákladů;

¹⁶ Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

- nacházet nové způsoby, jak snižovat digitální propast v rozvojových zemích, včetně partnerství veřejného a soukromého sektoru;
- účastnit se skupiny vysokých úředníků *ad hoc*, složené ze zástupců zemí G8 a dalších zemí, a navázat na činnost stávajících fór, např. globálního vědeckého fóra OECD, aby pokračoval dialog v této oblasti;
- zintenzívnit spolupráci týkající se infrastruktur v odvětví IKT spojených s globálním výzkumným programem v období 2009–2010, včetně úsilí o koordinaci výzkumných politik a dalších politických oblastí;
- zahrnout otázky bezpečnosti a důvěry mezi priority ve všech probíhajících i budoucích dialozích o informační společnosti se třetími zeměmi a regiony.

• **Mobilita výzkumných pracovníků a globální síť**

Mobilita výzkumných pracovníků je hlavním znakem mezinárodní vědeckotechnické spolupráce a konkurenční boj o nejlepší z nich je silný. Z tohoto hlediska je zásadní, aby evropští výzkumní pracovníci, kteří působí ve třetí zemi, zůstali součástí EVP, a byli tak jako cenný zdroj k dispozici doma i v zahraničí. Obdobně musí výzkumní pracovníci, kteří přicházejí do Evropy z rozvíjejících se ekonomik či rozvojových zemí, mít možnost přispívat k rozvoji své země původu. Takové propojení prostřednictvím sítí nebo grantů „na návrat“ učiní mobilitu inteligence skutečností. Dále by se měla podporovat možnost zřízení společných fyzických nebo virtuálních výzkumných laboratoří mezi EU a třetími zeměmi.

Existují již snahy¹⁷ zajistit výzkumným pracovníkům pracujícím v EU vynikající odbornou přípravu, atraktivní zaměstnání a odstranit překážky, které brání jejich mobilitě. Program „Lidé“ 7. RP nabízí výzkumným pracovníkům nejrůznější možnosti mobility mezi Evropou a zbytkem světa. Úplné provádění balíčku týkajícího se víz pro vědecké pracovníky¹⁸ všemi členskými státy usnadní vědeckým pracovníkům ze třetích zemí vstup do Evropy. Lze však – a mělo by se – dělat ještě více.

Členské státy a Komise by měly:

- v těsné spolupráci se třetími zeměmi dále rozvíjet síť pro evropské výzkumné pracovníky v zahraničí a mimoevropské výzkumné pracovníky v Evropě.

Členské státy by měly:

- provést balíček týkající se víz pro vědecké pracovníky do vnitrostátních právních předpisů (včetně doporučení ES o krátkodobých vízech pro výzkumné pracovníky) a zajistit řádné správní postupy pro vydávání víz;
- navýšit zvláštní finanční mechanismy a/nebo reintegrační granty pro evropské výzkumné pracovníky, kteří se vracejí do Evropy, a pro výzkumné pracovníky ze třetích zemí, kteří se vracejí do zemí svého původu.

¹⁷ KOM (2005) 317 v konečném znění, 23.5.2008.

¹⁸ Směrnice Rady, Úř. věst. L 289, 3.11.2005, s. 15 (2005/71/ES), doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. září 2005 (2005/761/ES), Úř. věst. L 289, 3.11.2005, s. 23.

Komise by měla:

optimalizovat stávající nástroje ES pro mezinárodní mobilitu, včetně programu „Lidé“ 7. RP.

- **Otevřenější výzkumné programy**

Dvoustranné dohody ES v oblasti vědy a techniky spočívají na zásadách rovnoprávného partnerství, společného vlastnictví, oboustranné výhodnosti, společných cílů a vzájemnosti. Tyto zásady ovšem nebyly vždy plně uplatňovány. Je však třeba dále usilovat o vzájemný přístup k výzkumným programům a prostředkům, aby se zvýšil oboustranný přínos mezinárodní vědeckotechnické spolupráce.

7. RP je otevřený pro partnerské třetí země. Finanční podpora je obvykle poskytována pouze účastníkům z partnerských zemí v rámci mezinárodní spolupráce¹⁹. Jelikož však otevřená hospodářská soutěž podporuje dosahování špičkových výsledků ve výzkumu, mohla by být podpora společných projektů rozšířena také na výzkumné organizace a výzkumné pracovníky z průmyslově vyspělých třetích zemí, kde jsou evropským výzkumným pracovníkům rovněž poskytovány finanční prostředky.

Členské státy nyní zavádějí finanční mechanismy, jež mají usnadnit mezinárodní spolupráci; některé tyto mechanismy již byly spuštěny a umožňují financování výzkumných a vývojových činností prováděných v zahraničí. Členské státy by měly zvýšit své úsilí o zahájení iniciativ v oblasti spolupráce ve výzkumu se třetími zeměmi v přesně určených oblastech výzkumu a o postupné zahajování příslušných režimů (včetně financování) v určitých oblastech pro ty země, které jsou ochotny sjednat vzájemný přístup.

Členské státy a Komise by měly:

- intenzivněji využívat koordinační nástroje 7. RP (např. ERA-NET), aby vytvořily pobídky pro propojení zdrojů ES a vnitrostátních zdrojů pro spolupráci se třetími zeměmi.

Členské státy by měly:

- postupně pokračovat v zpřístupňování národních výzkumných programů klíčovými třetími zeměmi v přesně určených oblastech výzkumu a na základě vzájemnosti; měly by navrhovat a provádět společné iniciativy a programy se třetími zeměmi, kde programy s partnerskými zeměmi obsahují nebo v budoucnu mohou obsahovat podmínky spočívající ve vzájemnosti.

Komise by měla:

- v rámci dvoustranných dohod ES v oblasti vědy a techniky uskutečňovat zásadu vzájemnosti ve formě vzájemného přístupu k veřejným výzkumným programům a možnostem spolupráce ve třetích zemích. Proto by měla ve výzvách k předkládání návrhů v rámci 7. RP postupně zavádět možnost finanční podpory vědcům z průmyslově vyspělých třetích zemí, pokud výzkumné programy partnerských zemí obsahují podmínky spočívající ve vzájemnosti.

¹⁹ Nařízení (ES) č. 1906/2006, 18.12.2006.

- **Otázky duševního vlastnictví**

Řádné řešení otázek duševního vlastnictví je významným předpokladem úspěšné a trvalé mezinárodní vědeckotechnické spolupráce, který podporuje důvěru a napomáhá sdílení a využívání poznatků při spolupráci ve výzkumu.

Musí vycházet ze společných zásad a postupů, které zajistí vzájemnost, rovné zacházení a vzájemný užitek. EU a třetí země by měly používat odpovídající pravidla a stejně zacházet s právními subjekty svých partnerů. Zásady a postupy týkající se duševního vlastnictví budou i nadále podporovány prostřednictvím dvoustranných dohod v oblasti vědy a techniky a nejméně rozvinutým zemím se zjednoduší přístup k výsledkům výzkumu.

- **Členské státy a Komise by měly:**

- globálně, také prostřednictvím dvoustranných dohod ES a mezinárodních dohod členských států o spolupráci v oblasti vědy a techniky, podporovat zásady stanovené v doporučení Komise a souvisejícím kodexu o řízení duševního vlastnictví²⁰. Měly by je dále rozvíjet, aby byly zajištěny spravedlivé podmínky ve prospěch všech stran, a to při zohlednění potřeb nejméně rozvinutých zemí.

- **Příprava normalizace**

V oblasti spolupráce ve výzkumu IKT by se měla zvláštní pozornost věnovat otázce odlišných norem, neboť často představují překážku pro šíření technologií a mohou omezovat propojení a interoperabilitu.

- **Komise by měla:**

- podporovat posilování vazeb mezi výsledky výzkumných programů a normalizací, klást větší důraz na mezinárodní předkonkurenční spolupráci v průmyslovém výzkumu a věnovat více pozornosti spolupráci při přípravě normalizace založené na otevřených normách.

3. VYTVOŘENÍ TRVALÉHO PARTNERSTVÍ

Jak je uvedeno v tomto sdělení, ES a členské státy budou muset v celosvětovém měřítku posílit svou strategickou vědeckotechnickou spolupráci s klíčovými partnery. Toho lze nejlépe dosáhnout vytvořením silného partnerství mezi členskými státy a ES. V současné době neexistuje žádný zvláštní institucionální rámec pro vytvoření a organizaci takového partnerství.

Proto je důležité, aby:

- se členské státy, Rada a Komise zavázaly, že budou dodržovat navrhovaný evropský strategický rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci, včetně partnerství při provádění opatření, uvedené v tomto sdělení;

²⁰ K(2008) 1329 ze dne 10. 4. 2008.

- Rada určila vhodný institucionální rámec, který zajistí účinné provádění evropského strategického rámce pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci, a to s přihlédnutím ke zvláštním rysům politiky týkající se informační společnosti;
- Rada kontrolovala a sledovala pokrok při dalším otevírání EVP světu a případně zvážila další kroky k zajištění účinného provádění navrhovaných opatření;
- Evropský parlament podpořil soudržný rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci a dále v těsné spolupráci s Komisí pokračoval v diskuzích o globálních otázkách, především ve fórech, jako je fórum pro řízení internetu.